Projekt: Skärgårdslyftet – Norrbottens kust och skärgård

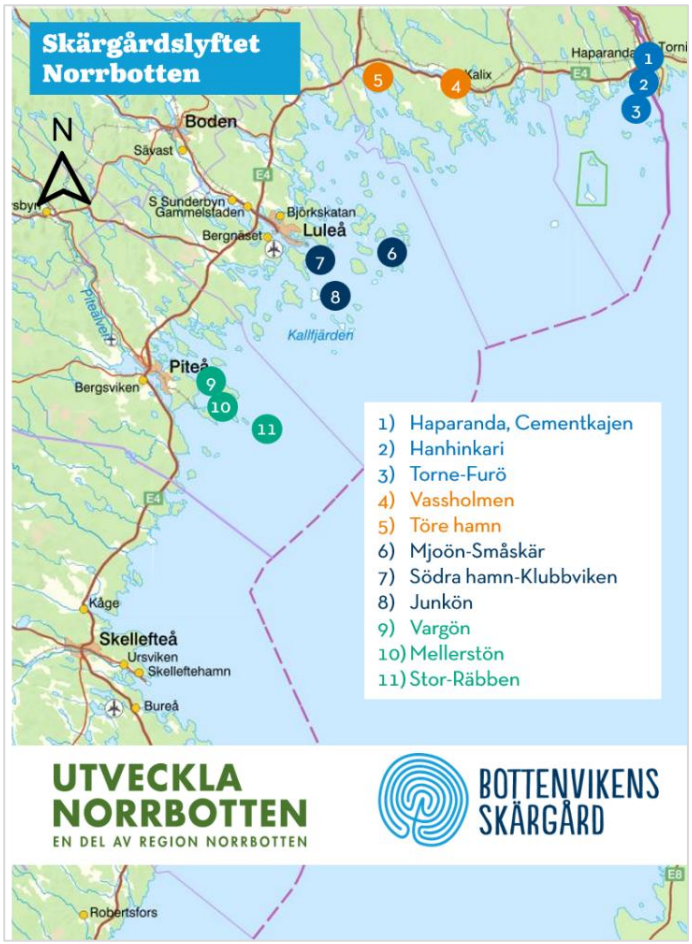
Inom kommunsamverkan *Bottenvikens skärgård* ska projekt **Skärgårdslyftet** genomföras i de fyra nordligaste kustkommunerna i Bottenviken. Projektet innehåller nio arbetspaket, två i vardera Haparanda, Kalix och Piteå kommuner samt tre i Luleå kommun. Planerade åtgärder kommer att beröra elva besöksmål i Bottenvikens kust och skärgård.

Projekttid: Projekttiden är tre år med start 1 augusti 2026 och avslut senast 31 juli 2029.

Finansiering: Projektet kan genomföras tack vare medfinansiering av *Region Norrbotten*.

Projektets syften är att:

- Stärka möjligheterna till friluftsliv och bidra till förbättrad folkhälsa,
- säkerställa likvärdig tillgång till kommunernas besöksmål och verksamheter,
- öka kunskapen om Bottenvikens unika natur- och kulturvärden,
- skapa goda förutsättningar för en effektiv och klimatsmart turbåtstrafik,
- skapa förutsättningar för diversifierad besöksnäring,
- stärka förutsättningarna för året-runt-verksamheter,
- främja samverkan mellan olika näringsgrenar,
- bidra till skydd av skärgårdens känsliga naturmiljöer,
- bidra till uppsatta mål i regionala utvecklingsstrategier.

Figur 1. Projektet berör elva besöksmål i Bottenvikens kust och skärgård

Skärgårdslyftet *(Archipelago Development Initiative) is a three-year project, involving the municipalities of Haparanda, Kalix, Luleå, and Piteå. The project will run from 1 August 2026 to 31 July 2029 and includes nine sub-projects and measures at eleven visitor destinations along the coast and archipelago.*

Its purpose is to improve public health, accessibility, and inclusion; increase knowledge of the region's unique natural and cultural heritage; develop sustainable transportation and tourism; support year-round activities and local collaboration; and contribute to biodiversity conservation and regional development. Skärgårdslyftet is co-financed by Region Norrbotten.

Vad vi ska göra / What we will do

Projektet ska genomföras inom ramen för nio arbetspaket. / The project will be implemented through nine work packages:

Arbetspaket 1: Turbåtsbrygga Vargön, Piteå skärgård

Work package 1: Boat and ferry landing, Vargön (Piteå archipelago)

I arbetspaketet kommer en ny brygga att byggas i Koskärsviken, Vargön. Bryggan ska möjliggöra fria vattenströmmar under och förbi bryggan.

Nuvarande brygga i Koskärsviken behöver ersättas då nuvarande håller på att rasa. Utöver detta har dess konstruktion hindrat vattnets naturliga strömriktning så att sediment ansamlats längs med bryggan och grundat upp området närmast bryggan.

Syftet att förbättra öns tillgänglighet och säkerställa att turbåtar även i framtiden kan angöra ön.

Figur 2. Befintlig brygga vid Koskäret, Vargön.

A new jetty will be built in Koskärsviken on Vargön to replace the existing structure, which is in poor condition. The new design will allow natural water flow and help prevent sediment build-up. The purpose is to improve accessibility to the island and ensure that passenger boats can continue to dock there in the future.

Arbetspaket 2: Hållbara friluftstoaletter vid tre besöksmål i Piteå skärgård

Work package 2: Sustainable outdoor toilets (Piteå archipelago)

I arbetspaketet kommer solcellsdrivna komposterande toaletter att byggas i anslutning till kommunens uthyrningsstugor på Mellerstön, Vargön och Stor-Räbben.

Kravet är att toaletten ska vara relativt underhållsfri, fungera i norra Sveriges klimat och ha minimal påverkan på omgivande vatten.

Syftet är att minimera påverkan på vattenmiljöerna genom minimerade utsläpp av övergödande ämnen och andra miljögifter. En högre standard på friluftstoaletterna kan dessutom sänka tröskeln för naturovana besökare och öka benägenheten att besöka skärgården.

Figur 3. Kommunens stuga på Stor-Räbben.

Solar-powered composting toilets will be installed on Mellerstön, Vargön and Stor-Räbben to reduce environmental impact and improve visitor services.

Arbetspaket 3: Förstudie om upphandling av emissionsfri skärgårdstrafik, Luleå skärgård

Work package 3: Zero-emission Archipelago Transport feasibility study (Luleå archipelago)

I arbetspaketet kommer en förstudie om kommunens upphandlade skärgårdstrafik genomföras. Förstudien ska bland annat ge underlag till en kravspecifikation inför en framtida upphandling av emissionsfri

turbåtstrafik för den inre turbåtstrafiken. I arbetspaketet ingår även en kravspecifikation gällande laddinfrastruktur.

Syftet är att se på hur kommunen genom sin upphandling av skärgårdstrafik, kan bidra till att uppfylla Luleå kommuns och Region Norrbottens beslutade klimatmål. Ytterligare syfte är att skapa förutsättningar för en kollektivtrafik till sjöss som är tillräckligt attraktiv för att utgöra ett alternativ till att färdas med egen båt.

A feasibility study will prepare for future procurement of emission-free archipelago transport and charging infrastructure. The aim is to support climate goals and strengthen waterborne public transport.

Arbetspaket 4: Skärgårdsmuseum Junkön, Luleå skärgård

Work package 4: Junkön archipelago museum (Luleå archipelago)

Figur 4. Junköns gästhamn med byggnader för café, museum och bastu.

I arbetspaketet kommer ett nytt skärgårdsmuseum anläggas i Junköns hamn. Muséet ska lyfta fram Luleå skärgårds kultur- och naturmiljöer genom både inomhus- och utomhusbaserade informationsinsatser.

Junkön är en av Luleå skärgårds större öar. Här erbjuder kommunen bland annat uthyrningsstugor, gästhamn, bastu, kafé och två små muséer. Junkön är en av sex öar med regelbunden turbåtstrafik sommartid.

Syftet är att skapa ett mer utvecklat besöksmål och stärka Luleå skärgårds attraktionskraft vilket i sin tur ger guidande turistföretag bättre förutsättningar att erbjuda innehållsrika upplevelser.

A new archipelago museum will be established in Junkön harbour to showcase the natural and cultural heritage of the Luleå archipelago. The aim is to strengthen the area's attractiveness and support tourism development.

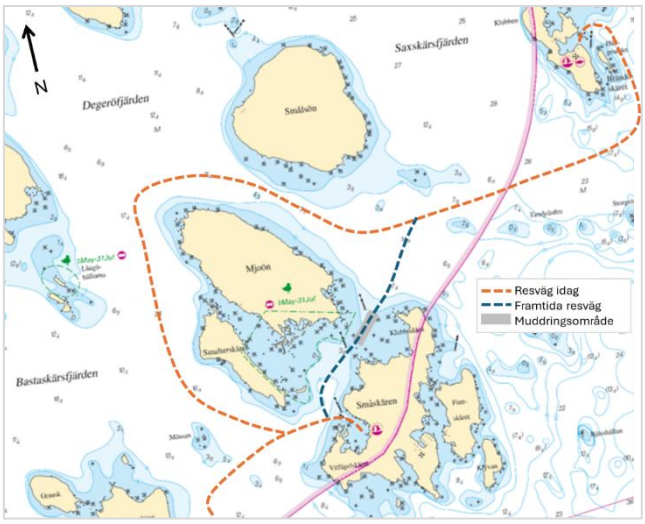
Arbetspaket 5: Ny farled i sundet Mjoön och Småskär, Luleå skärgård

Work package 5: New fairway, Mjoön–Småskär strait (Luleå archipelago)

I arbetspaket kommer en ny farled för större båtar anläggas i sundet mellan Småskär och Mjoön. Detta görs genom muddring.

Småskär är en av sex öar i skärgården med turbåtstrafik sommartid. På sin väg mellan Kluntarna och Brändöskär angör turbåten bryggan i Bullerhamn. På sträckan till och från Brändöskär måste båten runda Mjoön då sundet mellan Mjoön och Småskär är för grunt.

Syftet är att minska båttrafikens utsläpp av växthusgaser och föroreningar, att skapa en säker passage för större båtar exempelvis Sjöräddningens och Kustbevakningens fartyg som då får kortare utryckningstid i den yttre skärgården. Detta genom att

Figur 5. En muddring av sundet mellan Mjoön och Småskär förkortar sträckan mellan Småskär och Brändöskär.

förkorta sträckan mellan Småskär och Brändöskär. Förväntningen är att den kortare restiden kan få fler att välja turbåten istället för egen båt, vilket ytterligare bidrar till minskad miljö- och klimatpåverkan.

A new fairway will be established between Småskär and Mjoön, creating a shorter and safer route for larger vessels. The aim is to reduce emissions, improve accessibility and support sustainable transport in the archipelago.

Arbetspaket 6: Turbåtsbrygga Vassholmen, Kalix kust

Work package 6: Work package 6: Boat and ferry Landing, Vassholmen (Kalix coast)

I arbetspaketet kommer en turbåtsbrygga att anläggas längs den befintliga kajen på Vassholmen.

Vassholmen, en gång skiljeställe från flottningsepoken, är ett tätortsnära och populärt besöksmål med café och välbesökta kulturevenemang. På grund av landhöjningen har kajen på öns södra sida blivit för hög och det är idag i princip omöjligt att ta sig iland från båt. Kommunen får ofta önskemål om bättre angöringsmöjligheter för båt och att ordna för turbåtstrafik hit.

Syftet är att öka öns tillgänglighet från ”sjösidan” och skapa förutsättningar för turbåtstrafik, till exempel mellan Kalix camping, Filipsborgs herrgård och Vassholmen.

Figur 6. Bryggan ska ligga längs med den gamla kajen på Vassholmen.

The quay at Vassholmen will be upgraded to improve access by sea and enable passenger boat services. The aim is to enhance accessibility and strengthen Vassholmen as a visitor destination.

Arbetspaket 7: Friluftsliv Töre hamn

Work package 7: Outdoor Recreation at Töre Harbour (Kalix coast)

I arbetspaketet kommer en välkomnande grillplats anläggas i Töre hamn. Platsen ska även markeras som en nod ut till skärgården genom uppförande av Bottenvikens skärgårds skärgårdsskyltning. Insatserna ska genomföras i samverkan med lokala aktörer.

Töre hamn är Töre båtklubbs hemmahamn. Då Östersjöns nordligaste punkt i Törefjärden har markerats med en boj, är denna ett färdmål för båtfolk från när och fjärran samt för regattan Midsummer Sail som startar i Östersjöns sydpunkt i Wismar, går i mål i Töre hamn. Detta ger platsen ett unikt läge för ytterligare utveckling.

Syftet är att stärka områdets attraktivitet och tydligt markera platsen som en nod ut i skärgården.

Figur 7. I Töre hamn finns en småbåtshamn, ett ubåtsmuseum och en camping.

A picnic area and archipelago signage will be established in Töre Harbour to enhance the area's attractiveness and highlight its role as a gateway to the archipelago.

Arbetspaket 8: Haparanda vinterskärgård

Work package 8: Haparanda winter archipelago

I arbetspaketet kommer en grillkåta att placeras på den norra stranden. Grillkåtan kommer att bli en utmärkt rastplats i vinterskärgården för både privatpersoner och turistentreprenörer.

Naturreservatet Torne-Furö är en populär ö bland båtfolk. På öns nordöstra udde finns en sandstrand med bra djup och ön är särskilt populär bland finska båtägare. Sommartid går det turbåtstrafik hit och vintertid preparerar kommunen ett skidspår från Haparanda centrum hit. I ett nyligen avslutat LONA-projekt i Bottenvikens skärgårds regi, har bryggor, grillplatser, informationsskyltning och en vandringsstig anlagts.

Syftet är att stärka öns attraktionskraft som ett vinterbesöksmål och året-runt-destination. Utöver detta är syftet att tydligare markera Torne-Furö som en nod i skärgården vilket görs i Arbetspaket 9.

A barbecue hut will be installed on Torne-Furö to enhance the island's attractiveness as a year-round destination and support outdoor recreation and winter tourism.

Arbetspaket 9: Informationsnoder i Haparanda kust och skärgård

Work package 9: Information Hubs (Haparanda archipelago

I arbetspaketet kommer Bottenvikens skärgårds rödmålande, karakteristiska, skyltställ med informationsskyltar att uppföras vid Cementkajen samt på öarna Hanhinkari och Torne-Furö. Skyltningen informerar om Bottenvikens skärgårds natur- och kulturmiljöer som och finns redan idag på ett flertal platser längs Bottenvikens kust och skärgård.

Cementkajen i Haparanda centrum är en av portarna ut till skärgården. Sommartid utgår turbåttrafiken från Cementkajen och kör ut till Hanhinkari och Torne-Furö. Vintertid dras ett skidspår från Cementkajen ut till samma öar. Hanhinkari och Torne-Furö är uppskattade besöksmål, sommartid går det turbåtstrafik ut till båda öarna.

Figur 8. Bottenvikens skärgårds informationsskyltning.

Syftet är att tydligare markera platserna som centrala noder i skärgården.

Information signs will be installed at Cementkajen, Hanhinkari and Torne-Furö to showcase the archipelago's natural and cultural heritage and highlight the sites as key archipelago hubs.

Effektmål /Long term effects

Förhoppningen är att genomförda insatser bidrar till:

- ökad **konkurrenskraft och attraktionskraft** för skärgården som hållbar destination, vilket bidrar till ökade besökstal och ett stärkt varumärke för hela regionen,
- starkare och mer **diversifierat näringsliv**, där förbättrad infrastruktur och bättre säsongsförutsättningar leder till fler arbetstillfällen, fler etableringar och högre lönsamhet,
- **minskad miljöbelastning** genom lösningar som styr besökare och minskar belastningen i känsliga områden,
- **ökad attraktivitet att verka och investera** i skärgården, tack vare förbättrad tillgänglighet och service,
- mer **resilient lokal och regional ekonomi**, där säsongsvariationer är jämnare och verksamheter står starkare inför förändrade omvärldsfaktorer.
- **långsiktigt etablerade samverkansstrukturer** som gör att utvecklingsarbete och destinationsförvaltning kan fortsätta även efter projektets slut,
- ökade möjligheter till **multimodalitet**,
- ett mer **klimatneutralt** och hållbart transportsystem för skärgårdens kollektivtrafik,
- en **förbättrad folkhälsa** för invånare i regionen samt
- ett **hav i balans** samt levande kust och skärgård.

The initiatives are expected to strengthen the archipelago's attractiveness, sustainability and accessibility while supporting economic growth, improved public health and reduced environmental impact.